

Ewangelia Tomasza¹

[Nag Hammadi Codex II,2, p. 32, 10-51, 28]

(por. *Biblioteka z Nag Hammadi. Kodeks I i II*, Katowice 2008, s.203-213).

(Incipit: *p. 32, 10-12*). To są tajemne słowa, które Jezus żywy wypowiedział, a zapisał je Didymus Juda Tomasz.

1. (*p.32,12-14*) I rzekł : „Kto znajdzie znaczenie tych słów, nie zakosztuje śmierci.”

2. (*p.32,14-19*) Rzekł Jezus : „Kto szuka, niech nie ustaje w poszukiwaniu, aż znajdzie. A jeśli znajdzie, zdrzy. Jeśli zdrzy, będzie zdumiony i będzie panował nad Pełnią”.

3. (*p.32,19-33,5*) Rzekł Jezus : „Gdy ci, którzy wam przewodzą powiedzą wam: „Oto królestwo jest w niebie, wtedy ptaki niebieskie będą pierwsze przed wami. Jeśli powiedzą wam, że ono jest w morzu, wtedy ryby będą pierwsze przed wami. Bo królestwo jest tym, co jest w was i tym, co jest poza wami”.

(4) „Jeśli poznacie samych siebie, wtedy będziecie poznani i zrozumiecie, że jesteście synami Ojca żywego. Jeśli zaś nie poznacie siebie, wtedy istniejecie w nędzy i sami jesteście nędzą.”

4. (*p.33,5-10*) Rzekł Jezus: „Człowiek, stary w swoich dniach, nie będzie się wahał pytać małego siedmiodniowego chłopca o miejsce życia i będzie żył. Gdyż wielu pierwszych będzie ostatnimi i staną się kimś jednym”.

5. (*p.33,10-14*) Rzekł Jezus: „Poznaj to, co jest przed twoim obliczem, a to, co ukryte przed tobą, wyjawia się tobie. Nie ma bowiem nic ukrytego, co nie zostaje odkryte”.

6. (*p.33,14-23*) Jego uczniowie zapytali go i powiedzieli mu: „Czy chcesz, abyśmy pościli? I jak mamy się modlić, dawać jałmużnę i na jakie pokarmy zwracać uwagę?” Rzekł Jezus: „Nie kłamcie, nie czyńcie tego, czego nienawidzicie. Gdyż wszystko jest jawne wobec nieba². Nie ma bowiem nic ukrytego, co nie będzie objawione i nic tajnego, co nie będzie ujawnione”.

7. (p.33,23-28) Rzekł Jezus: „Szczęśliwy lew, którego zje człowiek i lew stanie się człowiekiem. I wstrętny jest człowiek, którego zje lew i lew stanie się człowiekiem”³.

8. (p.33,28-34,3) I rzekł: „Człowiek jest podobny do rozumnego rybaka, rzucił swą sieć do morza. Wyciągnął ją z morza pełną małych ryb. Wśród nich rozumny rybak znalazł jedną dużą, ładną rybę. Wyrzucił wszystkie małe ryby do morza i bez trudu wybrał dużą rybę. Kto ma uszy do słuchania, niech słucha”.

9. (p.34,3-13) Rzekł Jezus: „Oto wyszedł siewca, napełnił swą rękę (i) rzucił. Niektóre padły na drogę. Przyleciały ptaki i wydziobały je. Niektóre padły na skałę i nie wypuściły korzenia w głąb ziemi i nie wydały kłosów ku niebu. Niektóre padły między ciernie, a te przydusiły nasienie i robak je zjadł. Ale niektóre padły na ziemię dobrą. I ta wydała dobry owoc; przyniosła sześćdziesiąt miar i sto dwadzieścia miar.”⁴

10. (p.34,14-16) Rzekł Jezus: „Przyniosłem ogień na świat i oto podtrzymuję go aż zapłonie.”

11. (p.34,16-25) Rzekł Jezus: „Oto niebo przeminie i tamto, które jest nad nim przeminie i zmarli nie żyją, a żywi nie będą umierać. W dniach, w których jedliście coś śmiertelnego, uczynicie to żywym. Jeśli znajdziecie się w światłości, co uczynicie? W dniu, w którym jesteście jednym, staliście się dwoma. Jeśli zaś staliście się dwoma, co uczynicie?”

12. (p.34,25-30) Uczniowie powiedzieli do Jezusa: „Wiemy, że odejdziesz od nas. Kto będzie wtedy nad nami panował?” Rzekł im Jezus: „Dokąd zawsze się udajecie: to do Jakuba Sprawiedliwego powinniście się (teraz) udać. To z jego powodu powstały niebo i ziemia”⁵.

13. (p.34,30-35,14) Jezus rzekł swoim uczniom: „Porównajcie mnie i powiedzcie mi, do kogo jestem podobny?” Rzekł mu Szymon Piotr: „Jesteś podobny do sprawiedliwego anioła”. Powiedział mu Mateusz: „Jesteś podobny do człowieka, roztropnego filozofa”. Powiedział mu Tomasz: „Nauczycielu, moje usta nie mogą zupełnie znieść tego, abym powiedział, do kogo jesteś podobny”. Rzekł Jezus: „Ja nie jestem twoim nauczycielem, ponieważ wypieś (i) upoieś się ze kipiącego źródła, które ja wymierzyłem”⁶. I wziął go, odprowadził na bok i powiedział mu trzy słowa. Gdy Tomasz przyszedł do swoich przyjaciół, zapytali go: „Co ci Jezus powiedział?” Rzekł im Tomasz: „Jeśli wam powiem jedno ze słów, które mi powiedział, podniesiecie kamienie, aby rzucić we mnie, a ogień wyjdzie z kamieni aby was spalić”.

14. (p.35,14-27) Rzekł im Jezus: „Jeśli pościcie, sprowadzacie na siebie grzechy, a jeśli się modlicie, będziecie skazani, jeśli dajecie jałmużnę, popełniacie zło wobec swoich duchów. Jeśli wychodzicie do jakiegoś kraju, i jeśli wędrujecie po (jego) terenie, to jeśli przyjmują was, jedzcie, co przed wami położą, uzdrawiajcie chorych, którzy są wśród nich. Bowiem to, co, wejdzie do waszych ust, nie zanieczyści was, ale raczej to, co wychodzi z waszych ust jest tym, co was zanieczyści”.

15. (p.35,27-31) Jezus rzekł: „Jeśli ujrzycie takiego, którego nie zrodziła kobieta, padnijcie na wasze twarze (i) uczcijcie go - ten jest waszym ojcem”.

16. (p.35,31-36,5) Rzekł Jezus: „Ludzie może myślą, że przyszedłem, aby przynieść pokój na świat, a nie wiedzą, że przyszedłem, aby przynieść rozdarcia na ziemię, ogień, miecz, walkę. Gdy bowiem pięciu będzie w domu, trzech powstanie przeciw dwom, a dwu przeciw trzem. Ojciec przeciw synowi, a syn przeciw ojcu. I staną się wobec siebie jakby pojedynczy”.

17. (p.36,5-9) Rzekł Jezus: „Dam wam to, czego oko nie widziało i czego ucho nie słyszało i czego ręka nie dotknęła i co, nie weszło do serca człowieka.”

18. (p.36,9-17) Rzekli uczniowie do Jezusa: „Powiedz nam, jaki będzie nasz koniec?” Odrzekł Jezus: „Czy odkryliście już początek, aby poszukiwać końca? Bowiem tam, gdzie jest początek będzie także koniec. Błogosławiony kto stanie na początku, ponieważ pozna koniec i nie zakosztuje śmierci”.

19. (p.36,17-25) Rzekł Jezus: „Błogosławiony kto istniał, zanim się stał. Gdy będziecie moimi uczniami (i) będziecie słuchać słów moich, te kamienie będą wam służyły. Pięć drzew bowiem macie w raju. Nie zmieniają się ani latem ani zimą, a liście ich nie spadają. Kto je pozna, ten nie zakosztuje śmierci”.

20. (p.36,26-33) Rzekli uczniowie do Jezusa: „Powiedz nam, do czego podobne jest królestwo niebieskie?” Rzekł im: „Podobne jest do ziarna gorczycy, najmniejszego ze wszystkich nasion. Jeśli spadnie na ziemię, którą się uprawia, (ta) wydaje ogromną gałąź, i ta staje się osłoną dla ptaków niebieskich”.

21. (p.36,33-37,19) Rzekła Mariham do Jezusa: „Do kogo podobni są twoi uczniowie?” Odrzekł: „Podobni są do małych dzieci⁷, którym powierzono pole, które do nich nie należy.

Gdy przyjdą właściciele tego pola, powiedzą: „Zostawcie nam nasze pole”. Będą stać przed nimi nadzy, aż pozwolą im, aby dano im ich pole”.

Dlatego mówię wam: Jeśli pan domu wie, że złodziej ma przyjść, będzie czuwał, zanim on przyjdzie i nie pozwoli mu, aby podkopał się do wnętrza domu, obszaru swego panowania, aby zabrać jego majątek. Wy zaś czuwajcie od początku świata, przepaszcie się w biodrach z całą mocą, aby rozbójnicy nie znaleźli drogi, aby wejść do was. Korzyść, której wy oczekujecie, przez nich zostanie znaleziona. Niech zjawi się pośród was rozumny człowiek. Gdy owoc dojrzał, przyszedł szybko, mając sierp w ręku, ścinał go. Kto ma uszy do słuchania, niech słucha”.

22. (p.37,20-35) Jezus zobaczył malców pijących mleko. Rzekł do swych uczniów: „Te maleństwa pijące mleko, podobne są do tych, co weszli do królestwa”. Spytali Go: „Jeśli staniemy się małymi wejdziemy do królestwa?” Odrzekł im Jezus: (25) „Wejdziecie, jeśli czynicie dwa jednym i stronę wewnętrzną czynicie tak, jak zewnętrzną a stronę zewnętrzną tak, jak wewnętrzną, stronę górną tak, jak stronę dolną i jeśli czynicie, męskie i żeńskie jednym, aby to, co męskie, nie było męskim, a to, co żeńskie, nie było żeńskim, jeśli uczynicie oczy jednym okiem, a jedną rękę dacie w miejsce ręki i nogę w miejsce nogi a obraz w miejsce obrazu, wtedy wejdziecie do [królestwa]”.

23. (p.38,1-3) Rzekł Jezus: „Wybiorę was, jednego z tysiąca i dwu z dziesięciu tysięcy i będą stać jako jeden jedyny”.

24. (p.38,3-10) Rzekli Mu uczniowie Jego: „Poucz nas o miejscu, w którym jesteś, bo trzeba, abyśmy go szukali.” Rzekł im: „Kto ma uszy, niech słucha. Istnieje światłość w człowieku światłości i on oświeca cały świat. Gdy nie oświeca, wtedy (świat) jest ciemnością”.

25. (p.38,10-12) Rzekł Jezus: „Kochaj swego brata, jak swą duszę, strzeż go jak źrenicę swego oka”.

26. (p.38,12-17) Rzekł Jezus: „Widzisz drzazgę, która jest w oku twego brata zaś belki, która jest w twoim oku nie dostrzegasz. Jeśli wyrzucisz belkę z twego oka, wtedy będziesz widzącym, aby wyrzucić drzazgę z oka twego brata”.

27. (p.38,17-20) „Jeśli nie będziecie się powstrzymywać wobec świata, nie znajdziecie się przed królestwem. Jeśli szabatu nie uczynicie szabatem, nie zobaczycie ojca”.

28. (p.38,20-31) Rzekł Jezus: „Stanąłem w środku świata i objawiłem się im ciele. Znalazłem ich wszystkich pijanych. Nie znalazłem nikogo wśród nich spragnionego, a dusza moja bolała nad synami ludzkimi, gdyż są ślepi w swych sercach i nie przejrzą, że pustymi przyszli na świat i starają się wyjść z tego świata pustymi. Teraz jednak są pijani. Gdy porzucą swoje (upojenie) winem, wtedy zmieniają (swoje) myślenie”.

29. (p.38,31-39,2) Rzekł Jezus: „Jeśli ciało powstało z powodu ducha, to jest cud. Jeśli duch (powstał) dla ciała, to jest to cud cudów. Ale dziwię się temu: jak tak wielkie bogactwo zamieszkało w takiej nędzy”.

30. (p.39,2-5) Rzekł Jezus: „Gdzie jest trzech bogów, tam są bogowie. Gdzie jest dwu lub jeden, ja jestem z nim”.

31.(p.39,5-7) Rzekł Jezus: „Żaden prorok nie jest uznany w swej wiosce, lekarz nie leczy tych, którzy go znają”.

32. (p.39,7-10) Rzekł Jezus: „Miasto zbudowane na wysokiej górze i umocnione, nie może upaść ani nie będzie mogło się ukryć”.

33.(p.39,10-18) Rzekł Jezus: „Co usłyszysz jednym uchem, dla drugiego ucha głoś na waszych dachach. Nikt bowiem nie zapala lampy i nie stawia jej pod korcem zboża, ani nie stawia jej w miejscu ukrytym. Raczej stawia ją na świeczniku, aby każdy wchodzący i wychodzący widział jej światło”.

34. (p.39,18-20) Rzekł Jezus: „Jeśli ślepiec prowadzi ślepego, zazwyczaj obaj wpadają do dołu”.

35.(p.39,20-24) Rzekł Jezus: „Niemożliwe, aby ktoś wszedł do domu mocarza, pochwycił go siłą, jeśli wpierw nie zwiąże jego rąk. Wtedy może spustoszyć jego dom”.

36. (p.39,24-27) Rzekł Jezus: „Nie troszczcie się od rana do wieczora i od wieczora do rana, w co się przyodziejecie.”

37. (p.39,27-40,2) Rzekli uczniowie jego: „Kiedy objawisz się nam i kiedy ujrzymy ciebie?” Odrzekł Jezus: „Gdy będziecie się rozbierać nie wstydząc się i gdy będziecie brać wasze szaty i rzucać pod wasze stopy, jak małe dzieci i będziecie je deptać, wtedy przyjdziecie do syna Żyjącego i nie będziecie się bać”.

38. (p.40,2-7) Rzekł Jezus: „Wielokroć pragnęliście usłyszeć te słowa, które wam mówię i nie macie nikogo od kogo byście je słuchali. Nadejdą dni, kiedy szukać mnie będziecie, a mnie nie znajdziecie”.

39. (p.40,7-13) Rzekł Jezus: „Faryzeusze i uczeni w piśmie wzięli klucze poznania i ukryli je, nie weszli do środka i nie pozwolili wejść tym, którzy chcieli. Wy zaś stańcie się przebiegłymi jak węże czystymi jak gołębie”.

40. (p.40,13-16) Rzekł Jezus: „Krzew winny zasadzono poza (winnicą) Ojca, a ponieważ nie jest mocny, zostanie wyrwany z korzeniami i zniszczone”.

41. (p.40,16-18) Rzekł Jezus: „Temu, który coś ma w ręku dodadzą, a temu, który nic nie ma i to niewiele, co ma, zabiorą”.

42. (p.40,19) Rzekł Jezus: „Bądźcie tymi, którzy przechodzą mimo”.

43. (p.40,20-26) Rzekli Mu uczniowie jego: „Kim jesteś, że nam to mówisz?” „Nie rozumiecie więc z tego, co wam mówię, kim jestem? Przeciwnie, staliście się jak Żydzi – (gdyż) lubią drzewo, a nienawidzą jego owoc, albo, lubią owoc, a nienawidzą drzewo”.

44. (p.40,26-31) Rzekł Jezus: „Kto bluźni przeciw Ojcu, będzie mu wybaczone. Kto bluźni przeciw Synowi, będzie mu wybaczone. Kto jednak bluźni przeciw Duchowi Świętemu, temu nie będzie wybaczone, ani na ziemi, ani w niebie”.

45. (p.40,31-41,6) Rzekł Jezus: „Nie zbiera się winogron z cierni, ani nie zbiera się fig z ostu, bo nie dają one owocu. Dobry człowiek przynosi dobro ze swego skarbcza, zły człowiek przynosi zło ze skarbcza, który jest w jego sercu, i mówi zło, bo z obfitości serca przynosi zło”.

46. (p.46,6-12) Rzekł Jezus: „Od Adama aż do Jana Chrzciciela wśród zrodzonych z kobiet nie powstał wyższy nad Jana Chrzciciela tak, żeby jego oczy się (od niego) odwracały⁸. Powiedziałem także: ten z was, który stanie się małym, pozna królestwo i przewyższy Jana Chrzciciela”.

47. (p.41,12-23) Rzekł Jezus: „Niemożliwe, aby człowiek dosiadał dwu koni, aby napinał dwa łuki. Niemożliwe, żeby sługa służył dwom panom, jednego będzie szanował, drugiego będzie krzywdził. Człowiek nie pije starego wina i nie pragnie pić zaraz wina młodego. I nie wlewa się młodego wina do starego bukłaka, żeby go nie rozerwało i nie wlewa się starego

wina do nowego bukłaka, aby go nie zniszczyło. Nie przyszywa się starej łąty do nowej szaty, bo powstanie rozdarcie”.

48. (p.41,24-27) Rzekł Jezus: „Jeśli dwaj zawrą pokój między sobą w tym samym domu, powiedzą górze: posuń się. I ona się posunie”.

49. (p.41,27-30) Rzekł Jezus: „Błogosławieni samotni i wybrani, wy znajdziecie królestwo, ponieważ pochodząc z niego, ponownie tam wejdziecie”.

50. (p.41,30-42,7) Rzekł Jezus: „Jeśli spytają was: skąd jesteście? Odpowiedzcie im: Przybyliśmy ze światłości, z miejsca, w którym światłość powstała sama z siebie, powstała i objawiła się w swych obrazach”. Jeśli będą wam mówili: „kim jesteście?” Odpowiedzcie: „Jesteśmy jego synami i wybranymi Ojca Żyjącego”. Jeśli zapytają was: „jaki jest znak waszego ojca pośród was?” Odpowiedzcie im: „To jest ruch i odpoczynek”.

51. (p.42,7-12) Spytali go uczniowie jego: „W którym dniu nastanie zmartwychwstanie⁹ zmarłych i którego dnia nastanie nowy świat?” Odrzekł im: „To (zmartwychwstanie), którego oczekujecie, nadeszło, ale wy tego nie wiecie”.

52. (p.42,12-18) Spytali go uczniowie jego: „Dwudziestu czterech proroków nauczało w Izraelu i wszyscy mówili przez ciebie”. Odrzekł im: „Pozostawiliście Żyjącego wśród was, a mówicie o zmarłych”.

53. (p.42,18-23) Spytali go uczniowie jego: „Obrzezanie jest pożyteczne czy nie?” Rzekł im: „Gdyby było potrzebne, ojcowie płodziliby obrzezanych z ich matek. Ale prawdziwe obrzezanie w Duchu znalazło pełne uznanie”.

54. (p.42,23-24) Rzekł Jezus: „Błogosławieni ubodzy. Do was należy królestwo niebieskie”.

55. (p.42,25-29) Rzekł Jezus: „Kto nie znienawidzi swego ojca i swojej matki, nie będzie moim uczniem. I kto nie znienawidzi swych braci i swe siostry, nie dźwiga swego krzyża tak jak ja, nie będzie mnie godnym”.

56. (p.42,29-32) Rzekł Jezus: „Kto poznał świat, znalazł trupa, a kto znalazł trupa, tego świat nie jest godzien”.

57. (p.42,32-43,7) Rzekł Jezus: „Królestwo Ojca podobne jest do człowieka, który miał [dobre] ziarno. Nieprzyjaciel jego przyszedł nocą i wrzucił kłokol do dobrego ziarna. Człowiek nie pozwolił (sługom) wyrwać kłokolu i powiedział im: „Abyście przychodząc wyrwać kłokol nie wyrwali z nim pszenicy. W dniu bowiem żniw, gdy ukaże się kłokol zabierze się go (i) spali”.

58. (p.43,7-9) Rzekł Jezus: „Błogosławiony człowiek, który cierpiał, (taki) znalazł życie”.

59. (p.43,9-12) Rzekł Jezus: „Przypatrzcie się Żyjącemu, dopóki żyjecie, abyście nie umarli, i nie starajcie się go widzieć, nie mogąc się mu przypatrzeć”.

60. (p.43,12-23) <Zobaczył> Samarytanina, niosącego jagnię i idącego do Judei. Rzekł do swych uczniów: „ten z jagnięciem?” Odrzekli mu: „Aby je zabić i zjeść”. Rzekł im: „Jak długo ono żyje, nie zje go, lecz jeśli je zabije, stanie się trupem”. Powiedzieli mu: „Inaczej tego nie może zrobić”. Rzekł im : „Wy sami szukajcie dla siebie miejsca dla odpoczynku, abyście nie stali się trupem i nie zjedzono was”.

61. (p.43,23-34) Rzekł Jezus: „Dwaj będą spoczywać na łożu - jeden umrze, a drugi będzie żył”. Rzekła Salome: „Kim jesteś człowiecze? (Jako obcy) wszedłeś w moje łożo i zjadłeś z mego stołu”. Rzekł jej Jezus: „Ja jestem tym, który powstał z równego sobie. Dano mi to, co należy do mego Ojca”. „Jestem twoją uczennicą”. „Dlatego mówię: jeśli ktoś jest równy (Bogu), wypełni się światłością, jeśli się oddzieli (od Boga), napełni się ciemnością”.

62. (p.43,34-44,2) Rzekł Jezus: „Tajemnice moje mówię [godnym moich] tajemnic. Co czyni twoja prawica niech nie wie twoja lewica”.

63. (p.44,2-10) Rzekł Jezus: „Był człowiek zamożny, który miał wiele majątności. Powiedział: „Będę używał moich majątności, siał, żął, sadził i napełniał swój skarbiec owocami, abym nie cierpiał niedostatku”. O tym właśnie myślał w swoim sercu. I jednej nocy zmarł. Kto ma uszy niech słucha”.

64. (p.44,10-35) Rzekł Jezus: „Pewien człowiek miał gości. I gdy przygotował wieczerzę, wysłał swego sługę aby zaprosił gości. Poszedł do pierwszego i powiedział mu: „Pan mój cię zaprasza”. Odrzekł: „Mam pieniądze u kupców, oni przyjdą do mnie wieczorem, pójdę, aby wydać im polecenia. Wymawiam się od wieczerzy”. Poszedł do drugiego, Powiedział mu: „Pan mój cię zaprasza”. Odrzekł mu: „Kupiłem dom i proszą mnie na jeden dzień. Nie będę miał czasu”. Poszedł do innego, powiedział mu: „Pan mój cię zaprasza”. Odrzekł mu: „Mój

przyjaciel będzie się żenił, a ja będę wydawał ucztę, nie będę mógł przyjść. Wymawiam się od wieczerzy”. Poszedł do innego, powiedział mu: „Pan mój cię zaprasza”. Odpowiedział mu: „Kupiłem wieś, jestem w drodze, aby odebrać czynsz, nie będę mógł przyjść. Wymawiam się”. Sługa przyszedł, powiedział swemu panu: „Ci, których zaprosiłeś na wieczerzę wymówili się”. Rzekł pan do swego sługi: „Wyjdź na drogi i tych których znajdziesz prowadź, aby wieczerzali. Kupcy i handlarze nie wejdą do miejsca mego Ojca”.

65. (p.45,1-16) Rzekł Jezus: „Pewien [szlachetny] człowiek miał winnicę i wynajął ją rolnikom, aby mu ją uprawiali i aby otrzymywał od nich swój owoc. Wysłał swego sługę, aby rolnicy dali mu owoc z winnicy. Oni pochwycili jego sługę zbili go i o mało nie zabili. Sługa wrócił i powiedział to swemu panu. Rzekł pan: „Może <go> nie poznali”¹⁰. Wysłał innego sługę. Rolnicy winnicy zbili i drugiego. Wtedy pan wysłał swego syna i rzekł: „Może będą mieli respekt dla mego syna”. Gdy rolnicy dowiedzieli się, że jest on dziedzicem winnicy, pochwycili go (i) zabili. Kto ma uszy, niech słuca”.

66. (p.45,16-19) Rzekł Jezus: „Pokażcie mi kamień, ten, który odrzucili budujący. To jest kamień węgielny”.

67. (p.45,19-20) Rzekł Jezus: „Kto zna wszystko, a jest pozbawionym czegoś jednego, jest pozbawiony czegoś całkowicie”¹¹.

68. (p.45,21-24) Rzekł Jezus: „Błogosławieni jesteście, jeśli znienawidzą was i prześladowają was, Jednak ci nie znajdą żadnego miejsca tam, gdzie was prześladowali”.

69. (p.45,24-29) Rzekł Jezus: „Błogosławieni, którzy znienawidzili siebie w swych sercach. Oni są tymi, którzy poznali Ojca w prawdzie. Błogosławieni którzy znoszą głód, aby nasycony został żołądek tego, który (tego) pragnie”.

70. (p.45,29-33) Rzekł Jezus: „Gdy pozwolicie powstać tamtemu, co jest w was, wtedy to, co macie, uratuje was. Jeśli nie istnieje tamto, co jest w was, wtedy to, czego nie macie w sobie, zabije was”.

71. (p.45,34-35) Rzekł Jezus: „Zniszczę [ten] dom i nikt go [ponownie] nie odbuduje”.

72. (p.46,1-6) [Rzekł] jakiś [człowiek] do niego: „Powiedz moim braciom, aby podzielili się ze mną dobrami mego ojca”. Odrzekł mu: „O człowiecze, kto mnie uczynił tym, który dzieli?” Zwrócił się do swych uczniów mówiąc im: „Czy jestem tym, który dzieli?”

73. (p.46,6-9) Rzekł Jezus: „Oto żniwo wielkie, robotników zaś niewielu. Proście więc pana, aby wysłał robotników do żniwa”.

74. (p.46,9-11) Rzekł: „Panie, wielu jest wokół studni, a w studni nie ma nikogo”.

75. (p.46,11-13) Rzekł Jezus: „Wielu stoi przed drzwiami, ale samotni są tymi, którzy wejdą na gody”.

76. (p.46,13-22) Rzekł Jezus: „Królestwo Ojca podobne jest do kupca posiadającego towary, który znalazł perłę. Ów kupiec jest mądry: sprzedał towary i kupił sobie za nie samą perłę. Wy sami szukajcie jego skarbcza, który nie ustaje, który trwa, miejsca, do którego mól nie wpadnie, aby pożreć, ani robak go nie niszczy”.

77. (p.46,22-28) Rzekł Jezus: „Ja jestem światłością, tą, która jest ponad wszystkimi. Ja jestem Pełnią. Pełnia bowiem wyszła ode mnie i Pełnia doszła do mnie. Rozłupcie drzewo, ja tam jestem. Podnieście kamień, a znajdziecie mnie tam”.

78. (p.46,28-47,3) Rzekł Jezus: „Dlaczego wyszliście na pole? Aby oglądać trzcinę kołyszącą się na wietrze? Aby oglądać człowieka ubranego w miękkie szaty? Oto wasi królowie i wasi dostojnicy, ci są ubrani w miękkie szaty i ci nie będą mogli poznać prawdy”.

79. (p.47,2-12) Pewna kobieta z tłumu rzekła do niego: „Błogosławione łono, które cię nosiło i piersi, które cię karmiły”. On [jej] odrzekł: „Błogosławieni ci, którzy usłyszeli Słowo Ojca i zachowali je w prawdzie. Nadejdą bowiem dni, gdy powiecie: „Błogosławione łono, które nie poczęło i piersi, które nie karmiły”.

80. (p.47,12-15) Rzekł Jezus: „Kto poznał świat, znalazł ciało. Kto znalazł ciało, tego świat nie jest godzien”.

81. (p.47,15-17) Rzekł Jezus: „Kto stał się bogatym, niech będzie królem. I kto ma siłę niech się (jej) wyprze”.

82. (p.47,17-19) Rzekł Jezus: „Kto jest blisko mnie, jest blisko ognia, a kto jest daleko ode mnie, daleko jest od królestwa.”

83. (p.47,19-24) Rzekł Jezus: „Obrazy ukazują się człowiekowi, ale światłość, która jest w nich, jest ukryta w obrazie. Światłość¹² Ojca ujawni się, ale jej obraz ukryty jest przez jego światłość”.

84. (p.47,24-29) Rzekł Jezus: „Gdy zobaczycie podobnego wam, cieszyć się. Jeśli jednak zobaczycie wasze obrazy, które powstały przed wami, które nie umierają ani się nie ukazują, to jak wiele (wtedy) zniesiecie?”

85. (p.47,29-34) Rzekł Jezus: „Adam powstał z wielkiej siły i wielkiego bogactwa, jednak nie stał się godnym was, bo [gdyby] był godnym, nie [zakosztowałby] śmierci”.

86. (p.47,34-48,4) Rzekł Jezus: „Lisy mają swoje nory i ptaki mają swoje gniazda, ale Syn człowieczy nie ma miejsca, aby skłonić głowę (i) odpocząć.”

87. (p.48,4-7) Rzekł Jezus: „Nieszczęsne jest ciało, które zależy od jakiegoś ciała i nieszczęsna dusza, która zależy od tych dwu”.

88. (p.48,7-12) Rzekł Jezus: „Aniołowie i prorocy przyjdą do was i dadzą wam to, co wasze. A wy sami dacie im to, co jest w waszych rękach i powiecie sobie: „którego dnia przyjdą i wezmą, co należy do nich?”

89. (p.48,13-16) Rzekł Jezus: „Dlaczego myjecie zewnętrzną stronę czary? Czy nie rozumiecie, że ten, który wykonał stronę wewnętrzną, jest tym, który wykonał także stronę zewnętrzną?”

90. (p.48,16-20) Rzekł Jezus: „Przyjdźcie do mnie, bo moje jarzmo jest łagodne i panowanie radosne, a znajdziecie odpoczynek dla siebie”.

91. (p.48,20-25) Rzekli mu: „Powiedz nam, kim jesteś, abyśmy uwierzyli w ciebie”. Odrzekł im: „Badacie oblicze nieba i ziemi, a tego, który jest przed wami, nie poznaliście. A to jest stosowny moment, którego nie potraficie doświadczyć”.

92. (p.48,25-30) Rzekł Jezus: „Szukajcie a znajdziecie. Lecz o co pytaliście w tych dniach, czego nie powiedziałem wam w tamtym dniu, teraz chcę wam powiedzieć, ale tego nie szukacie”.

93. (p.48,30-33) „Nie dawajcie świętości psom, aby nie rzuciły jej na gnojowisko. Nie rzucajcie pereł świniom, aby nie zrobiły z nich [błota]”¹³

94. (p.48,33-34) Rzekł Jezus: „Kto szuka, znajdzie, a [kto puka], temu otworzą”.

95. (p.48,35-49,2) [Rzekł Jezus]: „Jeśli macie pieniądze, nie dawajcie ich na lichwę, ale dawajcie temu, który wam ich¹⁴ nie zwróci”.

96. (p.49,2-6) Rzekł Jezus : „Królestwo Ojca podobne jest do [pewnej] kobiety, która wzięła kwasu, wlała do mąki (i) zrobiła z niego wielkie chleby. Kto ma uszy, nich słucha”.

97. (p.49,7-15) Rzekł Jezus: „Królestwo Ojca podobne jest do pewnej kobiety niosącej [dzban] pełen mąki. Gdy szła drogą, (i była) daleko, ucho dzbana oderwało się (i) mąka sypała się za nią na drogę. Niczego nie zauważyła, gdy się tak trudziła. Gdy wróciła do domu postawiła dzban na ziemi (i) stwierdziła, że jest pusty”¹⁵.

98. (p.49,15-20) Rzekł Jezus: „Królestwo Ojca podobne jest do pewnego człowieka, który postanowił zabić możnego pana. Wydobył miecz w swym domu i wbił go w ścianę, aby poznać, czy jego ręka będzie silna. Wówczas (dopiero) zabił możnego pana”.

99. (p.49,21-26) Powiedzieli mu uczniowie: „Twoi bracia i twoja matka stoją na zewnątrz.” Powiedział im: „Ci oto, którzy wypełniają wolę mojego Ojca, są moimi braćmi i moją matką. To oni wejdą do królestwa mego Ojca”.

100. (p.49,27-31) Pokazali Jezusowi (sztukę) złota i powiedzieli Mu: „Zwolennicy cesarza domagają się od nas podatków.” Odrzekł im: „Dajcie cesarzowi, co cesarskie, dajcie Bogu, co jest boskie, a co jest moje, dajcie mnie”.

101. (p.49,32-50,1) „Ten, kto nie żywi nienawiści wobec swego [ojca] i swej matki, jak ja, nie będzie moim [uczniem]. I ten, kto [nie] kocha [swego ojca] i swej matki, jak ja, nie może być moim uczniem. Moją matką bowiem, jest i ta która [mnie urodziła], i (ta która jako) moja [matka] prawdziwa, dała mi życie”.

102. (p.50,2-5) Rzekł Jezus: „Biada im, faryzeuszom. Podobni są do psa leżącego w bydlęcym żłobie, ani nie je, ani bydlu jeść nie [pozwała]”.

103. (p.50,5-10) Rzekł Jezus: „Błogosławiony ten człowiek, który wie skąd wejdzie złodziej, bo powstanie, zbierze swoją [straż]¹⁶ i przepasze się w biodrach, zanim on wejdzie”.

104. (p.50,10-16) Powiedzieli mu: „Chodź, módlmy się dzisiaj i pośmymy”. Odrzekł Jezus: „Jaki to grzech popełniłem, lub w czym mnie pokonano? Lecz jeśli oblubieniec wyjdzie z komnaty małżeńskiej, wtedy niech poszczą i modlą się”.

105. (p.50,16-18) Rzekł Jezus: „Kto zna swego ojca i swoją matkę, tego nazwą synem rozpusty.”

106. (p.50,18-22) Rzekł Jezus: „Gdy czynicie dwoje jednym, staniecie się synami człowieczymi. I jeśli powiecie: „Góro, przesun się”, a ona się przesunie”.

107. (p.50,22-27) Rzekł Jezus: „Królestwo podobne jest do pasterza posiadającego sto owiec. Jedna z nich, ta największa, zgubiła się. Pozostawił dziewięćdziesiąt dziewięć i szukał jednej, aż ją znalazł. Gdy zmęczył się, powiedział do owcy: Wolę ciebie niż tych dziewięćdziesiąt dziewięć”.

108. (p.50,28-30) Rzekł Jezus: „Kto napije się z moich ust, stanie się takim jak ja. Ja sam stanę się nim i to, co ukryte zostanie mu objawione”.

109. (p.50,31-51,3) Rzekł Jezus: „Królestwo podobne jest do człowieka, który ma na swym polu skarb, a nie wie o nim. Po śmierci pozostawił go swemu synowi. Syn nie wiedząc (o skarbie), wziął pole, sprzedał je, a ten, który kupił, przyszedł i orząc [znalazł] skarb. Rozpoczął dawać pieniądze na procent tym, co je chcieli”.

110. (p.51,4-5) Rzekł Jezus: „Ten, kto znalazł świat (i) stał się bogatym, niech się świata wyrzeknie”.

111. (p.51,6-10) Rzekł Jezus: „Niebo wywróci się i ziemia w waszej obecności. A żywy (pochodzący) od Żyjącego nie ujrzy śmierci. Czyż nie jest tak, jak Jezus rzekł: „Kto znalazł siebie samego tego świat nie jest godzien?”

112. (p.51,10-12) Rzekł Jezus: „Biada ciału, które zależy od duszy, biada duszy, która zależy od ciała”.

113. (p.51,12-18) Zapytali Go uczniowie jego: „w jakim dniu nadejdzie królestwo?” (Rzekł Jezus): „Ono nie nadejdzie, gdy go wyczekują. Nie będą mówić: „Oto tutaj, albo oto tam”, lecz królestwo Ojca rozszerza się na ziemi, a ludzie go nie widzą”.

114. (p.51,18-26) Rzekł do nich Szymon Piotr: „Niech Mariham odejdzie od nas. Kobiety nie są godne życia”. Rzekł Jezus: „Oto poprowadzę ją, aby uczynić ją mężczyzną, aby stała się duchem żywym, podobnym do was mężczyzn. Każda kobieta, która uczyni siebie mężczyzną, wejdzie do królestwa niebios”.

(p.51,27.28) Ewangelia według Tomasza.

¹ Tytuł utworu w kolofonie.

² PapOxy 654,38 daje: „jawne wobec prawdy”.

³ Wydawcy przypuszczają, że wypowiedź zawiera błąd kopisty. Wyrażenie „i lew stanie się człowiekiem” należy skreślić. Błędny zapis mógł być już w greckim. PapOxy 654,40-42 ze względu na szczątkową postać nie pozwala na poprawienie tekstu i lepsze rozumienie.

⁴ W sprawie tłumaczenia niektórych wyrażen tego logionu por. Nagel,2004, s.221 in.

⁵ W sprawie tłumaczenie tego logionu por. Nagel,2004, s. 223.

⁶ Trudne do zrozumienia zdanie Nagel proponuje odczytać jako: „upoileś się z kipiącego źródła, które ja wykopałem” (Nagel,2004, s. 225).

⁷ Idąc za sugestią tłumaczy J.Schröter, w: Schenke/Bethge/Kaiser,2001,2003, s.168). można koptyjskie $\omega\eta\rho\epsilon \omega\eta\mu$ przetłumaczyć także jako „śludzy”. Nagel,2004, s.228, odrzuca uzasadnienie i opowiada się za „małe dzieci”.

⁸ Trudność przetłumaczenia tego zdania sprowadza się do znaczenia zdania po koptyjskim $\omega\iota\alpha/\zeta\iota\alpha \chi\epsilon$, czy ma znaczenie skutkowe czy celowe, oraz do czasownika $\omicron\upsilon\omega\sigma\pi$ „łamać (się)” Poprzednie tłumaczenie: „aby jego oczy się nie łamały” nie daje żadnego sensu. Obecne tłumaczenie odwołuje się do zdania skutkowego i modyfikacji znaczenie czasownika, według sensowności całości.

⁹ W koptyjskim oryginale $\alpha\lambda\alpha\pi\alpha\upsilon\sigma\iota\varsigma$ „odpoczynek”. Zdaniem wydawców niemieckich chodzi o $\alpha\lambda\alpha\sigma\tau\alpha\sigma\iota\varsigma$. „odpoczynek” został błędnie napisany pod wpływem poprzedniego logionu.

¹⁰ Zdanie $\mu\epsilon\omega\alpha\kappa \bar{\mu}\pi\epsilon\chi\sigma\omicron\upsilon\omega\nu\omicron\upsilon$ „może ich nie poznał” należy poprawić na: $\mu\epsilon\omega\alpha\kappa \bar{\mu}\pi\omicron\upsilon\chi\sigma\omicron\upsilon\omega\nu\chi$ „może go nie poznali” co daje sens całości.

¹¹ Tłumaczenie odwołuje się do specyficznego znaczenia $\bar{\mu}\pi\tau\eta\rho\bar{\chi}$ i $\bar{\mu}\pi\tau\mu\alpha \tau\eta\rho\bar{\chi}$ Według L. Painchaud, M. P. Bussi eres, M. Kaler, *Le syntage $\pi\tau\mu\alpha \tau\eta\rho\bar{\chi}$ dans quelques textes de Nag Hammadi*, BCNH.E. 7, (2006), s. 621-622.

¹² Zamiast wyrażenia dopełniaczowego $\bar{\mu}\pi\omicron\upsilon\omicron\epsilon\iota\bar{\nu}$ wydawcy proponują $\pi\omicron\upsilon\omicron\epsilon\iota\bar{\nu}$ co daje lepszą czytelność tekstu (Por. Nagel, 2004, s. 251).

¹³ Uzupełnienia według propozycji Nagela, 2004, s. 251.

¹⁴ Chodzi o prawdopodobnie o procenty od pożyczki.

¹⁵ Uzupełnienia według propozycji Nagela, 2004, s. 251.

¹⁶ Koptyjskie: $\bar{\nu}\tau\epsilon\chi\mu\bar{\nu}\tau\epsilon[\rho\omicron]$ w tłumaczeniu niemieckim [*Herrschaftsbereich*]; opowiadam się za jedną z możliwych rekonstrukcji, zaproponowaną przez Nagela (2004, s. 254):

$\bar{\nu}\tau\epsilon\chi\mu\bar{\nu}\tau\epsilon[\zeta\omega\kappa]$ [*Wachmanschaft*].